

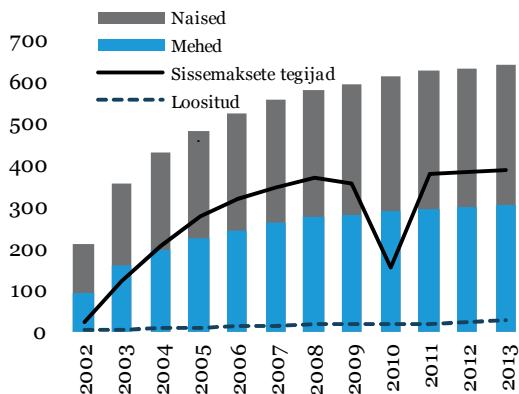

Kohustusliku kogumispensioni statistika

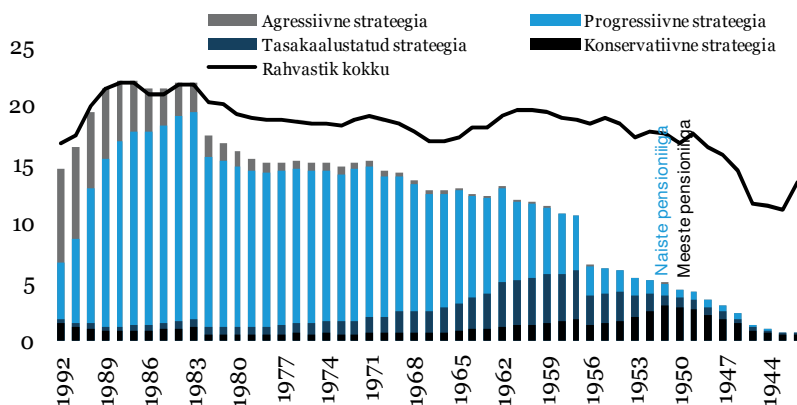
Juuli, 2013

1. Liitujad

Joonis 1. Liitujad ja sissemaksete tegijad

Joonis 2. Liitujad fondi strateegia ja vanuse järgi

• 2013. aasta juuni lõpus oli 642 272 inimest II sambaga liitunud. Alates 2011. aastast saavad II sambaga liituda ainult 1983. aastal ja hiljem sündinud inimesed.

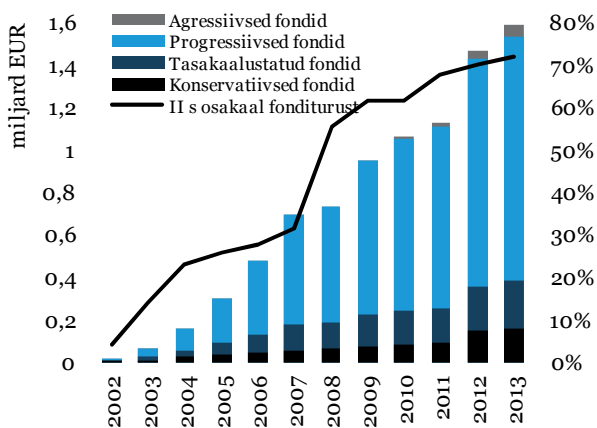
• 66% liitujatest on progressiivsetes fondides, 11% on tasakaalustatud fondides, 10% on konservatiivsetes fondides ja 13% on valinud 75% aktsiate osakaaluga fondi.

• Liitujate osakaal, kes teevad sissemaksid, oli II kvartali lõpus 60%, mis on võrdne ajaloolise keskmisega (va 2009. aasta teine poolaasta, mil maksed olid külmutatud ja 2010. aasta, mil maksis keskmiselt kogumispensioni makset (2%) 25% liitujatest).

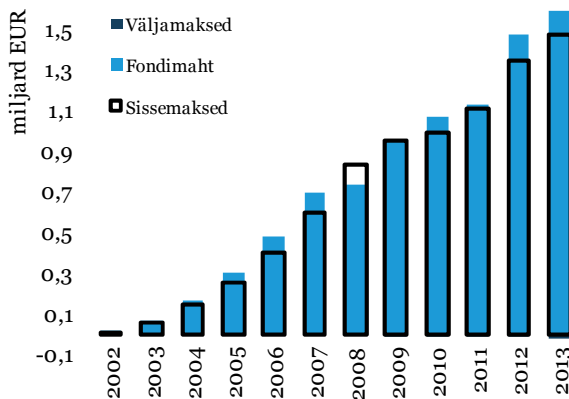
• Loositud liitujaid oli juuni lõpuks kokku 25 900 (4% kõikidest liitujatest), nendest enamus on esitanud hiljem pensionifondi vahetamiseavalduse ning peamiselt on uueks fondiks valitud progressiivne pensionifond.

2. Varad ja struktuur

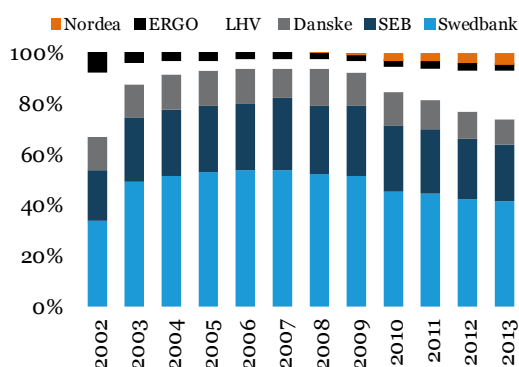
Joonis 3. Fondimahud fondi strateegia järgi

Joonis 4. Sissemaksed/väljamaksed/varad

Joonis 5. Mahud fondivalitsete järgi

• II samba fondide maht oli juuni lõpu seisuga 1,59 miljardit EUR-i.

• Progressiivsete fondide osakaal oli 72,3%. 75% aktsiaosakaaluga, fondide osakaal aeglaselt kasvab (3,5%). Erinevalt varasemast langustendentsilt, kasvas konservatiivsete fondide turuosa stabiliseerunud 10%-i juures.

• II samba osakaal investeerimisfondide seas tõusis järsult 2008. aastal ning omab jätkuvalt tõusutendentsi. Peamine põhjus osakaalu suurenemisele on olnud tavaliste aktsiafondide mahtude langus.

• 2008. aastal langes II samba fondide väärtus allapoole sissemaksid. Hinnanguliselt kaotasid II samba fondid finantskriisi tipp hetkel ca 200 miljonit EUR-i. 2013. aasta juuni lõpus ületas varade maht sissemaksid ca 116 miljoni EUR-iga.

• Pensionifondide vahetamise tulemusena on oma turuosa jätkuvalt kasvatanud LHV(18,8%), kes on möödunud Danskest (10,5%). SEB ja Swedbanki turuosad on jätkuvalt langenud ning on madalimal tasemel alates 2003. aastast – kokku 63%. Võrdluseks 2007. aastal oli see üle 81%-i.

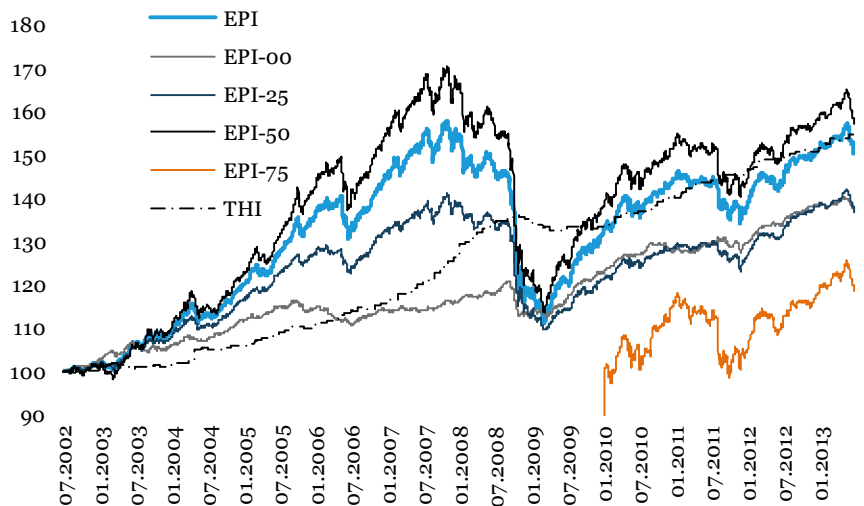
3. Tootlus

- Kohustusliku kogumispensioni indeksitel oli tugev positiivne trend kuni 2007. aasta lõpuni. Finantskriisi tulemusena langes EPI 2009. aasta alguseks üle 45 punkti 111-ni. Indeksite põhi oli 2009. aasta märtsis ja kuni 2011. aasta veebruariks oli see tõusnud 145 punkti. 2013. aasta märtsi lõpuks ületab EPI 154 punkti piiri, lähenedes oma maksimaalsele tasemele.

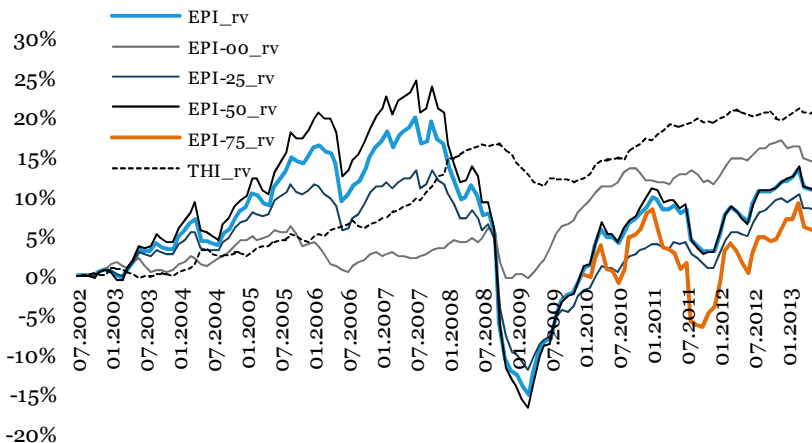
- Vaadates фонде eraldi on tulemused siiski suhteliselt erinevad (vt ka joonis 10). Väiksemate fondide puhul NAV-id juba ületavad kriisieelset taset, samas kui suuremad (Swedbanki K2 ja K3 ning SEB Progressiivne pensionifond) pole veel kriisist täielikult taastunud. Suuremate mahtudega fondid omavad aga suuremat mõju EPI indeksitele.

- 2008. aasta oktoobris langes EPI indeks allapoole tarbijahinnaindeksit (THI). 2013. aastal on EPI tõusnud THI-ga samale tasemele.

Joonis 6. II samba indeksid ja inflatsioon

Joonis 7. Rahavoogudega kaalutud tootlus ja inflatsioon

- Fondide kumulatiivne tootlus arvestades ka rahavoogusid hakkas 2007. aasta sügisest langema ja 2009. aasta märtsis olid keskmiselt kõik II sambaga liitunud oma sissemakstud rahast kaotanud ca 15%. Ainult konservatiivsed fondid olid keskmiselt suutnud säilitada oma vara. 2013. märtsi lõpus oli kogu II samba rahavoogudega kaalutud keskmine kumulatiivne tootlus positiivne - 11% (progressiivsetel fondidel 11%, konservatiivsetel fondidel 14% ja agressiivsetel fondidel 6%).

- Kui võrrelda rahavoogudega kaalutud tootlust THI-ga, leidmaks fondide reaaltootlust, ei ole käesoleva seisuga keskmiselt suutnud ükski fondiliik lüüa THI-d.

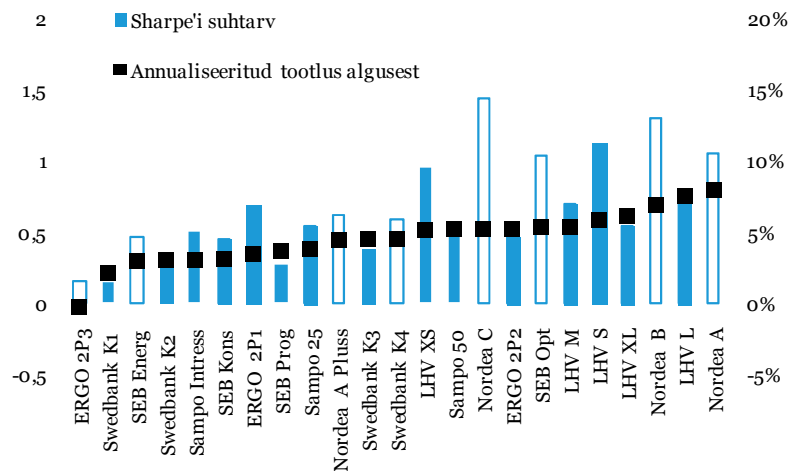
Selgitus: Fondide vara väärtuse ja sissemaksete suhe vastaval ajahetkel

- Sharpe'i suhtarvuga on võimalik mõõta portfelli riski ja tootluse suhet. Mida kõrgem suhtarv, seda enam tootlust riski kohta ehk seda enam on riske vähendatud, mis on investorile kasulik. (loe täpsemalt nt siit: http://www.tarkinvestor.ee/wiki/index.php/Sharpe_suhtarv)

- Joonisel 8 on kasutatud riskivaba tuluna Saksa riigi kolmekuu võlakirja intressimäärasid (3m Bubill) ning arvutuste periood on fondide loomisest kuni käesoleva statistikapäevi.

- Parima riski tootluse suhtega fondideks on küll Nordea fondid (eriti Nordea C), kuid jättes arvestamata peale finantskriisi tekkinud fondid, siis on suurima Sharpe-i suhtarvuga LHV fondid.

Joonis 8. Sharpe'i suhtarvud

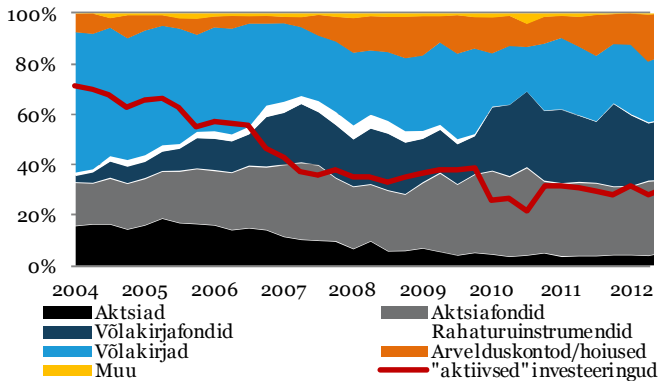

* Valged tulbad on fondidel, mis loodi finantskriisi järgselt ja on lühikese tegutsemisajaga, mistõttu tuleb neid vaadata eraldi.

** **Vastutamatusesäte:** Sharpe'i suhtarvu usaldusväärsus on piiratud ning ta ei ole näitajana piisav andmaks sisulisi hinnanguid fondijuhtimise kvaliteedile ning fondi üldisele riskisusele. Sharpe'i suhtarvu tuleb käsitleda kui täiendavat, fondide kohta avaldatavat informatsiooni. Sharpe'i suhtarvu ei tohi käsitleda kui peamist sisendinfot investeerimisotsuste tegemiseks.

4. Investeeringud & tasud

Joonis 9. Investeeringud instrumentide järgi

- 2011. aastast on seadusega keelatud pensionifondidel võtta osakute väljalasketasu.

- Osakute tagasivõtmistasu on kõikidel fondidel 1%, kuid juhul kui inimesel on jäänud pensionieani alla 5. aasta, ei tohi temalt tagasivõtmistasu võtta.

- 2010. aastast alates on valitsemistasud regressiivsed ehk iga 100 miljoni EUR kohta peab tasu langema 10%. Juuni lõpus ületas mahult 100 miljonit EUR-i viis pensionifondi.

- Kuni 2008. aastani püsisid pensionifondide tasud sisuliselt muutumatuna, järgneval kahel aastal toimus osadel fondidel valitsemistasud alanesid, kuid peale seda on jäänud muutumatuks.

- Fondivalitsejad peavad finantseerima valitsemistasust ka depootasu, EVK tasu, FI tasu ja tagatisfondi tasu (enamasti on need seotud fondi mahuga).

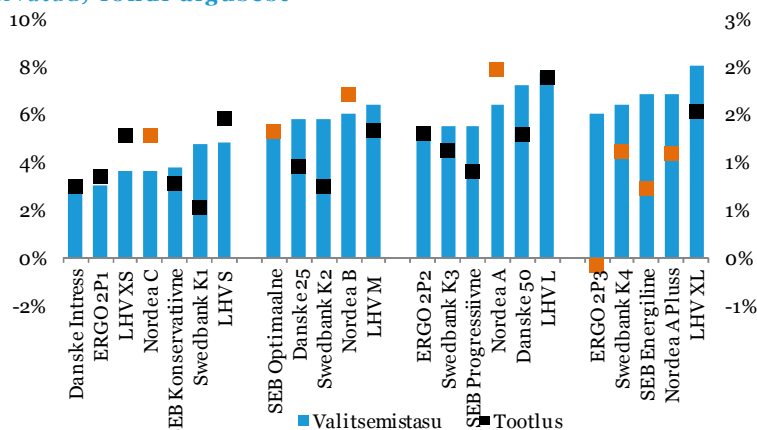
- Pensionifondi tootlusel ja tasudel puudub küll otsene seos, kuid nende võrdlus iseloomustab siiski teatud määral fondivalitseja efektiivsust. Lisaks tuleks kindlasti vaadata ka fondide mahte (vt joonis 5), sest suuremad fondivalitsejad peaksid mahuefektist tulenevalt hakkama saama madalamate tasudega. Samuti on kõik tootlused nn puhastootlused, st valitsemistasud on juba maha arvestatud.

- Aktiariski omavad instrumentid moodustasid 2013. aasta 1 kvartali lõpus ca 31% varadest. Võrdluseks enne 2008. aastat oli see osakaal ligi 40%. Otseinvesteeringud aktsiatesse pigem vähenevad ja aktsiafondide osakaal suureneb.
- Tähtajaliste hoiuste ja arvelduskontode osakaal on püsinud 2008-2012 aastatel stabiilselt 15% lähedal, kuid enne 2008. aastat oli see valdavalt alla 5%-i. 2013. aasta juuni lõpus oli see üks ajaloo kõrgemaid – 18,5%.
- Suurim osa varadest investeeritakse Eestisse (27%), järgnevad Luksemburg (18%) ja Iirimaa (16%).
- 2012. aasta lõpus moodustasid 68% Eesti investeeringutest tähtajalised hoiused ja arvelduskontod ning seega sõltub investeeringute maht Eestisse just hoiuste ja kontode mahu muutusest. Otse Eesti ettevõtete aktsiatesse ja võlakirjadesse investeeriti 5,2% II samba varadest (21% Eesti investeeringutest). Ülejäänud 11% Eesti investeeringutest moodustasid erinevad Eestis registreeritud fondid.

- Valitsemistasu suurusel ja tootlusel ei ole omavahel olulist seost (varem võis seda märgata näiteks progressiivsete fondide puhul). Uutest fondidest on „efektiivseimad“ (võrreldes keskmist tootlust ja keskmist valitsemistasu) Nordea A ja B pensionifondid. Vanadest fondidest on „efektiivseimad“ LHV pensionifondid.

- Valitsemistasu suuruse ja fondide suurusel ei ole samuti olulist seost. Pigem on väiksemad tasud just väiksemate mahtudega fondivalitsejatel (nt ERGO).

Joonis 10. Valitsemistasud (vasak skaala) ja annualiseeritud puhastootlus (parem skaala, tootlusest on valitsemistasu maha arvatud) fondi algusest

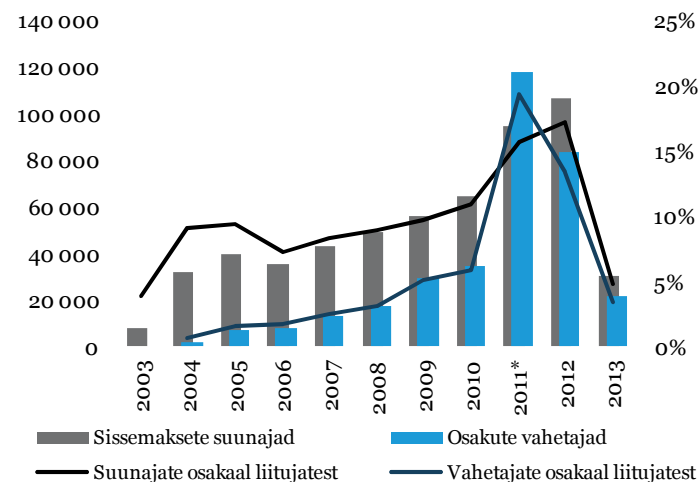

* Kollasega märgitud tootlusega fonde tuleb vaadata eraldi, sest nad on loodud finantskriisi järgselt. Konservatiivsed fondid on valged, tasakaalustatud hallid, progressiivsed mustad ja energilised sinised.

** Tasud on hetkel kehtivad, ajalooliselt võivad olla teised.

5. Vahetamine

Joonis 13. Pensionifondide vahetajate ja suunajate arv

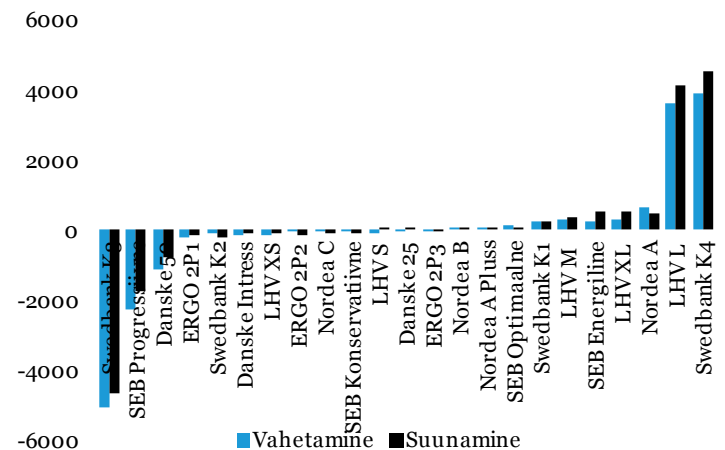
* 2011. aasta andmed on ligikaudsed.

- 2013. aastal mai alguse seisuga oli pensionifondi osakuid vahetanud 22 000 inimest ning sissemakseid suunas 30 000 inimest.
- Vahetatud osakute väärtus oli 2013. aastal esimeses voores umbes 35,9 miljonit EUR-i.
- Enim uusi kliente said vahetamise ja suunamise teel LHV L ja Swedbank K4 pensionifondid. Enim kliente kaotas Swedbank K3 pensionifond.

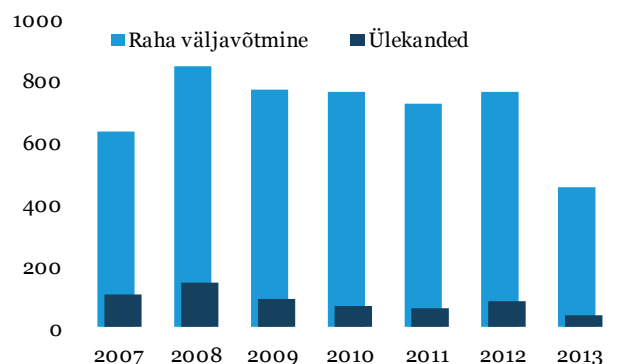
- Alates 2011. aasta augustist saab pensionifondi vahetada kolm korda aastas ning sissemakseid ümbersuunata teise pensionifondi ilma ajalise piiranguta.

- Sissemaksete ümbersuunamiste arv ja osakute vahetamiste arv on aasta aastalt kasvanud. 2011. aastal toimus mõlema osas märkimisväärne hüpe, kus osakute vahetajate arv kasvas enam kui kaks korda (78 312 inimest). Kasv tuli eelkõige tehingutest, kus vahetati vähem kui 500 osakut (mis varem ei olnud võimalik), kuna need moodustasid kõigist vahetamistest 55%. Ilma nendeta oleks vahetamiste tase jäänud 2010. aasta tasemele. 2011. aastal võib isikute arv olla mõnevõrra väiksem kui on toodud joonisel 26, kuivõrd registrist on aasta keskel toimunud vahetuse sageduse muutumise tõttu keeruline täpseid andmeid välja võtta.

Joonis 14. Suunamistega ja vahetamistega kliente võitnud ja kaotanud pensionifondid

Joonis 15. Pärimisavaldused

6. Pärimine

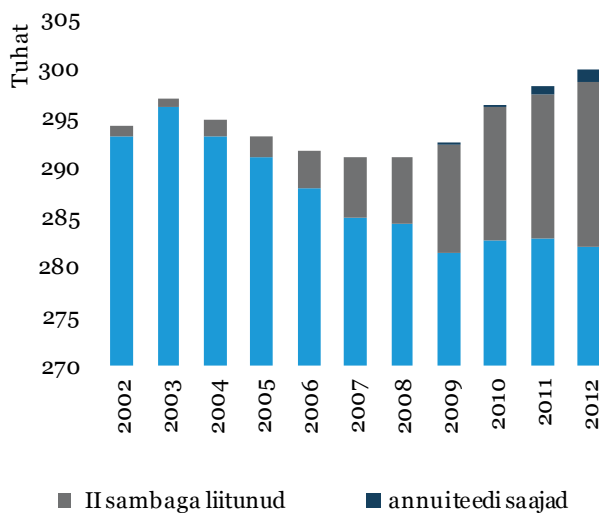
- II samba pärimised algasid 2007. aastal. 2013. aasta juuni lõpu seisuga on esitatud 5523 pärimisavaldust.

- 92% pärimisavaldustest on esitatud raha pensionifondist väljavõtmiseks. See osakaal alguses kasvas, kuid hiljem on jäänud stabiilseks (2007-2008 oli 86%, ja 2011-2013 90-92%).

- Pärimise teel on pensionifondidest raha välja võetud kokku 5,9 miljonit EUR-i.

7. Väljamaksed

Joonis 16. II sambaga liitunud I samba pensionäride arv

- 2012. aasta lõpus oli 299 755 vanaduspensionäri, kellest ennetähtaegselt pensionile läinuid oli 21 685. Pensionäride arv kasvas aasta jooksul 1 770 inimese võrra ehk 0,6%.

- Õigus II samba pensionile oli juuni lõpus 19 870 inimesel, kellest väljamaksete avalduse oli esitanud 14 564 inimest. Väljamakseid saavate isikute arv suhtena väljamaksetele õigust omavatesse isikutesse on kasvanud 74%-ni.

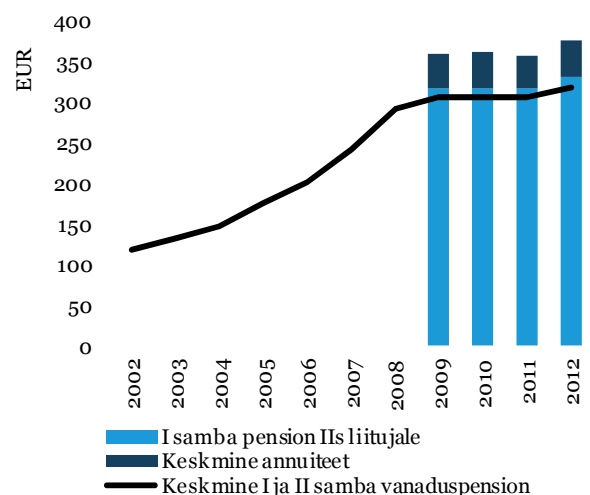
- II sambast väljamakseid saavatest isikutest 51% (7 482 inimest) on saanud fondipensioni makseid, 38% (5 511 inimest) on saanud ühekordse väljamakse pensionifondist ja 11% (1 571 inimest) kindlustusseltsidest pensionilepingute makseid. 59% pensionilepingule õigust omavatest isikutest on teinud ka vastava avalduse, ühekordsetel väljamaksetel on see suhe 86% ja fondipensionil 69%.

- Keskmine I ja II samba vanaduspension oli 2013. aasta juuni lõpus umbes 335 eurot. Pensioniindeks oli 2013. aastal 1,05, mis tähendas umbes 16 eurost pensionitõusu. II samba mõju keskmisele vanaduspensionile oli marginaalne (ca 20 senti), kuna pensionilepingud on vaid 0,4%-l vanaduspensionäridest.

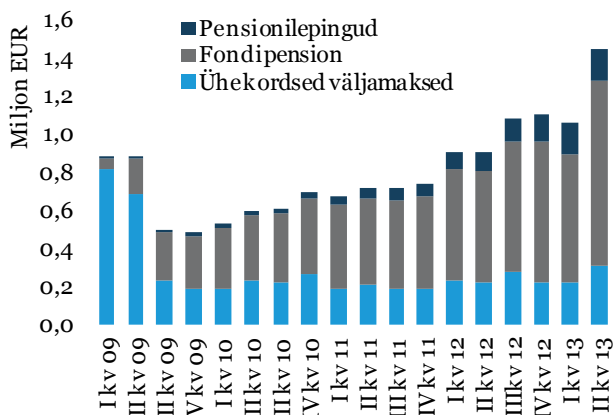
- I samba vanaduspensionäridel, kes ei ole liitunud II sambaga oli keskmine pension umbes 335 eurot, samas kui II sambaga liitunutel oli see üle 347 euro. II sambast pensionilepingu väljamakseid saajate keskmine pension koos I samba pensioniga oli üle 390 euro.

- Keskmine II samba pensionilepingu suurus oli 2013. aasta juuni lõpu seisuga 45,9 eurot kuus, keskmine fondipension 35 eurot kuus ja keskmine ühekordne väljamakse 880 eurot.

Joonis 17. I samba vanaduspension ja II samba annuiteet

Joonis 18. II samba väljamaksete mahud liikide järgi

- 2013. aasta juuni lõpuks on kokku fondidest välja makstud 27,8 miljonit EUR-i.

- 18% rahast on läinud ühekordseteks väljamakseteks. Suurim osakaal on pensionilepingute kindlustusmaksetel – 47%.

- Enamus sõlmitud pensionilepingutest on garantiiperioodiga. Keskmine garantiiperioodi pikkus on ca 15 aastat.

- Pensionilepinguid pakuvad ERGO Elukindlustuse AS (20% lepingutest), AS SEB Elu- ja Pensionikindlustus (23%) ja Compensa Life Vienna Insurance Group SE (57%). Sealjuures Compensa turu osa pidevalt suurenenud.

- Kindlustusmaksete järgi on suurim turuosa samuti Compensal 55%, järgneb ERGO 21%-ga ja SEB turuosa on 24%.

Vaata lisaks: www.pensionikeskus.ee ja www.minuraha.ee